

HALKÇI PARTİ
T. B. M. M.
GRUBU İÇYÖNETMELİĞİ

86-1037
L.3

TBMM Basımevi

Sayın H. P. Gurbannazarov

T. B. M. M. Kütüphanesine hediyesidir.

4 / 12 / 198 5

HALKÇI PARTİ

T. B. M. M.
GRUBU İÇYÖNETMELİĞİ

—•—

T. B. M. M.
GRUBU İÇYÖNETMELİĞİ
86-1037
3
~~861828~~

86-5761

Bu İyönetmelik, Halkçı Parti T.B.M.M. Grubu Genel Kurulunun 3.12.1983 ve 4.12.1983 tarihli toplantılarında müzakere edilerek kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

Madde Sayfa

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kuruluş, Organlar

Amaç	1	7
Kuruluş	2	7
Yetki	3	7
Grupta ve T.B.M.M. Genel Kurulunda söz ve oy serbestliği	4	8
Grup Başkanlığı	6	8
Grup Başkanvekilleri	6	8
Grup Yönetim Kurulu	7	9
Grup Yönetim Kurulunun Görevleri	8	10
Grup Yönetim Kurulunun Toplantı ve Karar Yetersayısı	9	11
Denetçiler	10	11
Grup Disiplin Kurulu	11	11
Başvurma ve Toplantı	12	12
Disiplin Cezaları	13	12
T.B.M.M. Dışındaki Disiplin	14	13
Usul	15	13

İKİNCİ BÖLÜM

Seçimlerle İlgili Ortak Hükümler

Seçimlerde Ortak Kurallar	16	14
T.B.M.M. Başkanlık Divanı Üyeleri Aday Seçimi	17	15

Grup Yönetim Kurulu, Denetçi ve Grup Disiplin Kurulu Seçimi	18	16
---	----	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Grup Genel Kurulunun Çalışma Biçimi

Grup Genel Kurulunda Başkanlık Divanı	19	16
Grup Toplantılarına Katılabilecekler	20	16
Olağan Toplantılar	21	17
Olağanüstü Toplantılar	22	17
Çağrısız Grup Toplantısı	23	18
Grup Genel Kurulunda Gündem ve Sonuçlandırılması	24	18
Toplantı ve Karar Yetersayısı	25	19
Geçen Tutanak ve Gündem Dışı Konuşmalar	26	19
Genel Başkanın Sunuşu ile İlgili Özel Görüşme	27	20
Usulle İlgili Söz İstemi	28	20
Grup Genel Kurulunda Söz Serbestliği	29	21
Söz Alma ve Öncelik	30	21
Konuşma Süresi	31	22
Yeterlik ve Son Söz	32	22
Grup Genel Kurulunda Oylama Biçimleri	33	22
Grup Görüşmelerinin Düzeni	34	23
Grup Genel Kurulunda Görüşülmeyecek ve Karara Bağlanamayacak İşler	35	24
Toplantının Gizliliği ve Tutanağa Bağlanması	36	24
Grup Genel Kurulunda Genel Görüşme	37	25

	Madde	Sayfa
Grupta Yönetimden Yazılı ve Sözlü Soru Sorulması	38	25

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Grup Üyelerinin Hak ve Ödevleri

T.B.M.M., Grup ve Komisyon Toplantılarına Katılma ve Devam Zorunluluğu	39	26
T.B.M.M. Genel Kurulunda Birlikte Oturma İzinli Ayrılma	40	27
T.B.M.M. Genel Kurulunda ve Komisyonlarda Grup Disiplini	41	27
T.B.M.M. Genel Kurulunda Söz ve Oy Disiplini	42	27
T.B.M.M. Genel Kurulunda Söz ve Oy Disiplini	43	28
Yasa Önerileri Verilmesinde Disiplin	44	28
T.B.M.M. Genel Kurulunda Önerge Verilmesinde Disiplin	45	29
T.B.M.M. Genel Kurulunda Yapılacak Gündem Dışı Konuşmalarda Disiplin	46	29
T.B.M.M. Genel Kurulunda Denetim Disiplini Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	47	29
	48	30

BEŞİNCİ BÖLÜM

Grup - Hükümet İlişkileri

Hükümet Kurma, Hükümete Katılma	49	30
Hükümet Programının Grupta Görüşülmesi ve Oylanması	50	31

	Madde	Sayfa
Karma Hükümetten Birlikte Çekilme	51	31
Hükümetin Gruptan Güvenoyu İstemesi	52	32
Grupta Hükümetten Soru	53	32
Grupta Gensoru	54	32
Grupta Genel Görüşme	55	33

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Dış İlişkilerle Görevli Grup Üyelerinin Seçimi	56	34
Çalışma Grupları	57	35
Araştırma Birimleri	58	36

YEDİNCİ BÖLÜM

Parasal Konular

Bütçe	59	36
Ödenti ve Ödemeler	60	36

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

Açıklık Olmayan Konular	61	37
Yürürlüğe Giriş	62	37
Yürütme	63	37

Madde 1 — 3

HALKÇI PARTİ
T.B.M.M. GRUBU
İçyönetmeliği

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kuruluş, Organlar

Amaç

MADDE 1. — Bu İçyönetmelik, Halkçı Partinin T.B.M.M. içi faaliyetlerinin düzenli ve etkili bir biçimde yürütülmesini sağlamak amacıyla Halkçı Parti T.B.M.M. Grubunun görev ve yetkilerini, organlarını, faaliyetlerini, çalışma esas ve usullerini düzenler.

Kuruluş

MADDE 2. — Halkçı Parti T.B.M.M. Grubu, partili milletvekillerinden oluşur. Parti Grubu, «Grup Genel Kurulu» adı ile toplanır.

Yetki

MADDE 3. — Parti Grubu, T.B.M.M. içindeki parti faaliyetlerinde partinin tüzük, program, seçim bildirgeleri, Büyük Kongrenin genel nitelikteki bağlayıcı kararları ve bu yönetmelik çerçevesinde partinin yetkili organıdır.

Madde 4 — 6

Grupla ve T.B.M.M. Genel Kurulunda söz ve oy serbestliği

MADDE 4. — Grup içi çalışmalarda Grup üyelerinin oy kullanma ve görüşlerini açıklama hakları kısıtlanamaz.

Bağlayıcı karar bulunmayan konularda grup üyeleri, T.B.M.M. Genel Kurulunda kişisel görüşlerini açıklamada ve oylarını kullanmada serbesttirler.

Grup Başkanlığı

MADDE 5. — Halkçı Parti Genel Başkanı, Parti Grubunun da başkanıdır.

Genel Başkan, T.B.M.M. üyesi değilse T.B.M.M. Grubu, üyeleri arasında başkanını üye tamsayısının salt çoğunluğu ile bir yıl için seçer. Bu toplantıda en yaşlı üye toplantıya başkanlık eder.

Grup Başkanı, Grupla Partinin merkez organları arasındaki işbirliğini ve uyumu sağlar.

Grup Başkanvekilleri

MADDE 6. — Grup Genel Kurulu, her yasama yılı başında T.B.M.M. Grup Başkanının başkanlığında toplanarak, üye tamsayısının salt çoğunluğu ile iki başkanvekili seçer. Bu toplantıda, başkanlık divanında Grubun en genç iki üyesi bulunur.

Grup başkanvekilleri, Grup Başkanının görevlerinin yerine getirilmesinde onun yardımcısı ve vekilidirler. Bu sıfatla

Madde 7

T.B.M.M. içinde ve dışında Grup sözcülüğü görevini yerine getirirler.

Grup Başkanı veya Grup Yönetim Kurulu, belli konularda T.B.M.M. içinde ve dışında Grup adına sözcülük yapmak üzere Grup üyeleri içinden geçici olarak sözcüler seçebilirler. İvedi durumlarda bu yetki Grup Başkanvekilleri tarafından kullanılır.

Grup Yönetim Kurulu, kendi üyeleri arasından birini Grubun basınıla olan ilişkilerini yürütmek ve gerektiğinde Grup adına sözcülük görevini yerine getirmek üzere görevlendirir. Bu görev, Grup Başkanı, Grup Başkanvekilleri ve Grup Yönetim Kurulunun bilgisi içinde yürütülür.

Seçimlerin öne alınmış olması durumunda, yeni yasama yılı başına kadar Grup Başkanvekillerinin görev süreleri devam eder.

Grup Yönetim Kurulu

MADDE 7. — Grup Yönetim Kurulu, her yasama yılı başında Grup Başkanının başkanlığında toplanarak o yıl için Grup üyeleri arasından 9 kişiden oluşan bir Grup Yönetim Kurulu seçer. Grup Yönetim Kurulu üyeliklerinde boşalma halinde mümkün olan en kısa zamanda seçim yapılır.

Grup Yönetim Kurulu, ilk toplantısında kendi üyeleri arasından iki kâtip üye ve bir sayman üye seçer. Kâtip üyeler, Yönetim Kurulunun idarî ve yazı işlerini yürütürler. Grup Genel Kurulu tutanaklarının ve Yönetim Kurulu karar ve tutanak özetlerinin tutulmasını gözetirler. Genel Kurulda evrak

Madde 8

okuma, yoklama yapma, oyları sayma, söz sırasını kaydetme görevlerini de yerine getirirler.

Grup Yönetim Kurulu üyeleri ile Grup Başkanvekillerinin hükümet üyesi olmaları halinde Grup Yöneticiliği görevleri kendiliğinden sona erer.

Grup Yönetim Kurulunun görevleri

MADDE 8. — Yönetim Kurulu aşağıdaki görevleri yerine getirir :

- a) Yasama çalışmaları alanında Parti veya Grubun yararına uygun gördüğü tedbirleri almak,
- b) Grup birleşimlerinin gündemini hazırlamak,
- c) Yurt içinde ve T.B.M.M.'de bir konuyu incelemek üzere tek tek veya komisyon halinde üyelere görev vermek,
- d) Grup bütçesini ve kesinhesabını düzenlemek ve Genel Kurulun onayına sunmak ve bütçeyi uygulamak,
- e) Diğer siyasi parti grupları, bağımsız milletvekilleri, Başbakan, bakanlar ve T.B.M.M. Başkanı ile siyasi geleneklerin gerektirdiği temasları, Grup Başkanının bilgisi içinde yürütmek,
- f) Grup üyelerince Yönetim Kuruluna yöneltilen sözlü ve yazılı soruları cevaplandırmak,
- g) T.B.M.M. komisyonlarına, üyelerin istekleri ve uzmanlık alanlarını da dikkate alarak aday göstermek, Başkanlık Divanının oluşturulmasında diğer siyasi parti grupları ile anlaşmak,

Madde 9 — 11

h) Parti Tüzüğü ve bu İçyönetmelikte gösterilen öteki görevleri yerine getirmek.

Grup Yönetim Kurulunun toplantı ve karar yetersayısı

MADDE 9. — Yönetim Kurulunun toplantı yeter sayısı, Başkan, başkanvekilleri dahil üye tamsayısının üçte ikisidir.

Karar yeter sayısı ise, toplantıya katılanların yarısından bir fazlasıdır.

T.B.M.M. toplantıda iken, Yönetim Kurulu haftada en az bir kez toplanır. T.B.M.M. toplantıda değilse, toplantı gün ve süreleri Yönetim Kurulunca belirlenir.

Yönetim Kurulu, Grup Başkanı ve Başkanvekilleri tarafından her zaman toplantıya çağırılabilir.

Denetçiler

MADDE 10. — Her yasama yılı başında, Grup Genel Kurulu iki denetçi seçer. Denetçiler, Grubun parasal işlemlerini denetlerler. Bu amaçla Grup bütçesinin görüşüldüğü birleşimde, sona eren bütçe uygulaması ile ilgili olarak düzenledikleri raporu, Grup Genel Kuruluna sunarlar. Bu raporun görüşülmesinden sonra Yönetim Kurulunun parasal yönden aklanması oya sunulur.

Grup Disiplin Kurulu

MADDE 11. — Grup Disiplin Kurulu, Grup Genel Kurulunca kendi üyeleri arasından seçilen 7 asıl ve 7 yedek üyeden oluşur. Disiplin Kurulunun görev süresi 2 yıldır.

Madde 12 — 13

Disiplin Kurulu, Parti Programı, Parti Tüzüğü, Grup Genel Kurulunun bağlayıcı kararları ve bu İyönetmelik hükümlerine aykırı davranışlara, Grup üyeliği sıfat ve onuruna uymayan hallere ve Grup üyelerinin aralarındaki anlaşmazlıklara ilişkin iddia ve şikâyetleri inceleyip karara bağlar.

Disiplin Kurulu, ilk toplantısında kendisine bir başkan, bir ikinci başkan ve bir kâtip üye seçer.

Başvurma ve toplantı

MADDE 12. — Grup üyeleri hakkında ihbar ve şikâyetler, Grup Yönetim Kurulunca verilecek bir karar üzerine bir yazı ile Grup Disiplin Kuruluna havale edilir.

Grup Disiplin Kurulu, kendisine bir iş havale edilir edilmez başkanın, onun yokluğunda ikinci başkanın çağırısı üzerine, üye tam sayısının en az üçte iki çoğunluğu ile toplanır ve hazır bulunanların salt çoğunluğu ile karar verir. Oyların eşitliği halinde başkanın oyu sonucu belirler.

Disiplin cezaları

MADDE 13. — Disiplin cezaları, «uyarma», «kınama», «Gruptan geçici çıkarma» ve «Gruptan kesin çıkarma» cezalarıdır. Geçici çıkarma cezasının süresi bir yılı aşamaz.

Bu cezalar, Parti Tüzüğünde belirtilen hallerde, yapılan hareketin niteliğine ve ağırlık derecesine veya Grup üyesinin

Madde 14 — 15

o işteki ilgisine göre, sırasıyla verilebileceği gibi, sıra gözetilmeksizin de verilebilir. Ancak sevk yazısında istenilen cezadan daha ağırı verilemez.

Grup Disiplin Kurulu kendisine havale edilen bir işte, Grup üyesini Gruptan geçici veya kesin olarak çıkarılmasını gerektirecek bir ağırlık görürse, herhangi bir karar vermeden olayı Ortak Disiplin Kuruluna yansıtma tavsiyesi ile dosyayı Grup Yönetim Kuruluna geri gönderir.

T.B.M.M. dışındaki disiplin

MADDE 14. — Grup üyelerinin T.B.M.M. ve Parti Grubu dışında, Parti Program ve Tüzüğüne aykırı davranışları hakkında yapılacak şikâyetler, Grup Disiplin Kurulu ile Merkez Disiplin Kurulunun birlikte yapacakları toplantıda incelenir ve karara bağlanır. Bu durumlarda Merkez Disiplin Kurulunun tabi olduğu usuller uygulanır. Başkanlık Divanı, Merkez Disiplin Kurulu Başkanlık Divanıdır. Ortak Disiplin Kuruluna sevk kararları Grup Yönetim Kurulu tarafından verilir.

Grup üyelerinin Gruptan geçici veya kesin çıkarılmalarına ilişkin kararlar, Ortak Disiplin Kurulu tarafından verilir.

Usul

MADDE 15. — Grup Disiplin Kurulu çalışmalarında, Siyasî Partiler Kanunu ile Parti Tüzüğü hükümlerinde belirtilen esas ve usuller uygulanır.

Madde 16

İKİNCİ BÖLÜM

Seçimlerle İlgili Ortak Hükümler

Seçimlerde ortak kurallar

MADDE 16. -- Grup Genel Kurulunda yapılacak tüm seçimlerde, aşağıdaki kurallara uymak zorunludur.

Bütün seçimlerde gizli oy, açık ve aralıksız sayım ilkesi uygulanır.

Oy pusulalarında ve zarflarında Grup mührü bulunması gereklidir.

Oy pusulalarına, seçilecek üye sayısından ad yazılır. Bu sayıdan sonra yazılan adlar oy almamış sayılır. Seçilecek üye sayısından az ad yazılı oy pusulaları geçerli sayılmaz. Aday olmayanların yazıldığı oy pusulaları da geçersizdir.

Seçimlerde eşit oy alanlar arasında ad çekilir.

Seçimlerin düzen içinde ve yönetmeliklere uygun bir biçimde yapılmasından, sonuçlanmasından ve tutanağa bağlanmasından oturumu yöneten Grup Başkanlık Divanı sorumludur.

Seçim işlemleri başlamadan oturumu yöneten başkan, yapılacak seçimi, seçilecek üye sayısını, adayları, seçimlerde uygulanacak ilke ve yöntemleri Genel Kurula açıklar.

Adaylar, önceden ve her tur başında saptanır. İstenirse adaylar üyelere tanıtılır. İstemediklerini belirten üyeler, aday gösterilemezler.

Madde 17

Aday olmayanlar seçilemezler. Seçimlerde, seçime katılan üye sayısının, Grup üye tam sayısı salt çoğunluğunun altına düşmemesi gereklidir. Çoğunluk olmadan yapılan seçimler geçerli sayılmaz. Bu durumda seçimler yenilenir.

Bütün seçimlerde, ad çekme yoluyla saptanacak üç kişilik ayırım ve sayım kurulu görev yapar.

Grup Genel Kurulunda, organların kuruluşu ile ilgili tüm seçimlerde sonuç alınıncaya kadar turlar sürdürülür.

Dönem başında ya da yasama yılı başında yapılması bu İcnyönetmeliğe göre gerekli olan seçimler dışındaki her türlü seçimlerin en az bir hafta önceden duyurulması zorunludur.

Seçimlerle ilgili itirazları, seçimin yapıldığı oturumu yöneten Başkanlık Divanı karara bağlar. Bu karara itiraz edilirse, konu Genel Kurulda görüşülerek karara bağlanır. Bu karar kesindir.

Boşalma olursa, seçimler bu kurallara uyularak yapılır. Seçilenler, yerlerine seçildiklerinin sürelerini doldurur.

T.B.M.M. Başkanlık Divanı üyeleri aday seçimi

MADDE 17. — Parti Grubu, T.B.M.M. Başkanlık Divanında Halkçı Partiyeye, Anayasa ve İçtüzükteki oranlara göre verilmesi gereken Başkanvekili, kâtip üye ve idare amiri adaylarını seçer.

Bu seçimlerde, Başkanvekili adayı seçilmek için, Grup üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyunu almak gereklidir.

Madde 18 — 20

Kâtip üye ve idare amiri adayı seçilmek için, ilk turda Grup üye tam sayısının salt çoğunluğu aranır. Sonraki turlarda Grup üye tam sayısının dörtte birinden az olmamak koşuluyla, en çok oy alanlar sırasıyla seçilmiş sayılırlar.

Grup Yönetim Kurulu, Denetçi ve Grup Disiplin Kurulu seçimi

MADDE 18. — Grup başkanvekilleri seçimleri sonuçlandıktan sonra, sırasıyla Grup Yönetim Kurulu, Denetçiler ve Grup Disiplin Kurulu üyeleri seçilir. Bu seçimlerde, ilk turda seçime katılan üyelerin salt çoğunluğunun oylarını almak gereklidir. Sonraki turlarda üye tam sayısının dörtte birinden az olmamak koşuluyla, en çok oy alanlar sırasıyla seçilmiş sayılırlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Grup Genel Kurulunun Çalışma Biçimi

Grup Genel Kurulunda Başkanlık Divanı

MADDE 19. — Grup Genel Kurul toplantılarında, Grup Başkanı veya Grup başkanvekillerinden biri, sıra ile başkanlık eder. Grup Yönetim Kurulu üyelerinden bir kişi ve kâtip üyelerden biri Başkanlık Divanında yer alır.

Grup toplantılarına katılabilecekler

MADDE 20. — Grup üyesi olmayan Genel Başkan, Genel Başkan Yardımcıları, Genel Sekreter, partili bakanlar,

Madde 21 — 22

Grup Genel Kurulu ve Yönetim Kurulu toplantılarına söz hakkına sahip olarak katılabilirler; oy kullanamazlar.

Belli konularda görüşleri alınması uygun görülen kişiler, Grup kararı ile Grup toplantısına çağırılabilir.

Genel Başkan, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Grup Yönetim Kurulunu ortak toplantıya her zaman çağırabilir.

Olağan toplantılar

MADDE 21. — Olağan toplantılar, Grup Genel Kurulunun T.B.M.M. toplantıda iken yönetmelik ya da karar gereği olarak veya yetkililerin çağırısı üzerine yaptığı toplantılardır.

T.B.M.M. toplantıda iken, Grup, haftada bir gün toplanır.

Partili Başbakanın ya da Grup üyelerinden en az beşte birinin isteği üzerine, Grup Başkanlığı, Grup Genel Kurulunu toplantıya çağırarak zorundadır.

Bu toplantıların çağırısı, Radyo ve basın organlarında en az bir gün önce duyurulur.

Aynı gün ve T.B.M.M. oturumu sırasında yapılması zorunlu görülen toplantılara çağrı, Yönetim Kurulunca Grup üyelerine uygun yollardan bilgi verilmek suretiyle yapılır.

Olağanüstü toplantılar

MADDE 22. — Olağanüstü toplantılar, T.B.M.M. toplantıda değilken, Grup Genel Kurulunu toplantıya çağırmaya yetkili olanlar veya partili Başbakan ya da Grup üyelerinin en az beşte birinin isteği üzerine yapılan toplantılardır.

Madde 23 — 24

Bu toplantılarda, sadece çağırıcıyı gerektiren konular görüşülür. Grup Genel Kurulu, çağrı konuları dışında başka konularda da görüşme yapmaya ancak, çağırıcıyı gerektiren konuları sonuçlandırdıktan sonra karar verebilir.

Bu toplantıların çağrısı, Radyo ve Basın organlarında uygun bir süre önce yapılır.

Çağrısız Grup toplantıları

MADDE 23. — Grup Genel Kurulu, her Eylül ayının birinci günü ya da dönem başında, çağrısız olarak toplanır ve Grup organlarını seçer.

Grup Genel Kurulunda gündem ve sonuçlandırılması

MADDE 24. — Grup Genel Kurulu toplantılarında görüşmeler, Yönetim Kurulunca önceden hazırlanarak en az bir gün önce üyelere dağıtılan gündem üzerinde yapılır.

İvedi durumlarda veya T.B.M.M.'nin belli bir birleşiminde, oturumlar arasında veya sırasında yapılan Grup Genel Kurulu toplantılarında bu hüküm uygulanmaz. Ancak, gündem herhalde toplantının başında Grup üyelerine bildirilir. Bir konunun gündeme alınmasını isteyen Grup üyesi, bir önergeyle Yönetim Kuruluna başvurur. Yönetim Kurulu, yapacağı ilk toplantıda uygunluk konusunda karar verir. Uygun görürse, bu önergeyi ilk birleşimin gündemine alır. Yönetim Kurulu önergeyi gündeme almamışsa, önerge sahibinin birleşim başkanlık divanına yapacağı yazılı istem üzerine, önerge o bir-

Madde 25 — 26

leşimde okunduktan sonra önerge sahibi isterse söz verilir, görüşme açılmaz. Genel Kurul önergenin gündeme alınıp alınmamasını işaret oyu ile kararlaştırır. Genel Kurul önergenin gündeme alınmasına karar verirse o günkü gündeme alınması yolunda bir istem oylanıp kabul edilmedikçe, önerge bir sonraki birleşimin gündemine alınır. Gündemin sonuçlanmadığı hallerde aksine karar verilmedikçe Genel Kurul ertesi günü aynı saatte toplanarak görüşmeleri sürdürür.

Toplantı ve karar yetersayısı

MADDE 25. — Grup Genel Kurulu, üye tamsayısının salt çoğunluğuyla toplanır. Tüzük ve İcnyönetmelikte başkaca kural yoksa, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar verir.

T.B.M.M. Genel Kurulu oturumları arasında veya sırasında, Grup Başkanı veya Grup Başkanvekilleri tarafından gerekli görülen durumlarda Grup Genel Kurulu toplantıya çağrılabilir. Bu toplantılarda, üye tamsayısının en az üçte birinin hazır bulunması gereklidir. Karar yeter sayısı ise üye tamsayısının en az dörtte biridir.

Geçen tutanak ve gündem dışı konuşmalar

MADDE 26. — Birleşim açılınca, geçmiş birleşimin tutanak özetinin okunmasından sonra, bu tutanak üzerinde söz isteyen üye olursa, kendisine 5 dakika süreli söz verilir.

Gündem dışı konuşma, Genel Kurul birleşimi açıldıktan sonra ve gündeme geçmeden önce yapılır.

Madde 27 — 28

Birleşim açılmadan, Grup Başkanına yoksa Başkanvekillerine yazılı başvurma ile söz istenir.

Gündem dışı konuşmalar, ivedi ve Grupta açıklanmasında yarar umulan konularda yapılır; isteğin bu kurallara uygun olup olmadığını, oturumu yönetecek Grup Başkanı ya da Başkanvekili saptar. Söz verilmemesi halinde, istem sahibinin itirazı üzerine, Genel Kurulda görüşmesiz işaret oyuna başvurulur. Bir birleşimde ancak üç üye onar dakikayı geçmemek üzere konuşma yapabilir.

Gündem dışı konuşmalara, gerekiyorsa, Hükümet, Merkez Karar ve Yönetim ve Grup Yönetim Kurulları adına görevli bir üye yanıt verebilir. Bu durumda da konuşma süresi on dakikadır.

Hükümet, Merkez Karar ve Yönetim ve Grup Yönetim Kurulları adına, Grup Genel Kuruluna gündem dışı bir konuda bilgi verilmesi durumunda, bu konuda bir üyeye de isteği üzerine on dakika söz verilir.

Genel Başkanın sunuşu ile ilgili özel görüşme

MADDE 27. — Genel Başkan Gruba sunuşta bulunduğu zaman, sunuş konusuyla ilgili olarak, Grup üyelerinin görüşlerini veya sorularını yerlerinden bildirmelerini isteyebilir.

Usulle ilgili söz istemi

MADDE 28. — Görüşmeye yer olmadığı yolunda veya gündem hakkında veya içyönetmelik kurallarına uyulması

Madde 29 — 30

veya bir maddenin öncelikle görüşülmesi ya da geri bırakılması önerileri, asıl konudan önce gelir.

Böyle bir öneri yapıldığında öneri sahibi, isterse üç dakikayı geçmemek üzere önerisini açıklar; daha sonra lehte ve aleyhte iki üyeye beşer dakika süreyle söz verilir.

Görüşme sonunda, Başkan bu konuda oylamaya gerek bulunup bulunmadığına karar verir. Bu karara itiraz edilirse, görüşmesiz işaret oyuna başvurulur.

Grup Genel Kurulunda söz serbestliği

MADDE 29. — Grup üyeleri, Grup Genel Kurulunda görüşmeler sırasında, görüşlerini açıklamada ve oylarını kullanmada serbesttirler. Bu serbestlik ancak, görüşme düzeni ve süre ile sınırlanabilir.

Söz alma ve öncelik

MADDE 30. — Grup Genel Kurulunda söz istemi, birleşimi yöneten Başkana görüşmeler öncesinde ve sırasında yapılabilir. Söz isteyenlere sırası ve isterse kendilerinden önce söz alanların adları bildirilir. Söz alanlar, açıklanan sıra ile kürsüden konuşurlar. Pek kısa bir sözü olduğunu belirten üyeye Başkan yerinden konuşma izni verebilir.

Genel Başkan, Genel Sekreter, Grup Başkanvekilleri, partili Başbakan, Bakanlar, Grup Yönetim Kurulu Sözcüsü, varsa Grup Komisyonu Başkanı ve Sözcüsü sıraya bağlı olmaksızın söz alabilirler.

Madde 31 — 33

Konuşma süresi

MADDE 31. — Grup Genel Kurulu, konuşmaları Başkanın veya beş üyenin yazılı istemi üzerine on dakikadan az olmamak üzere kısıtlayabilir. Bu durumda karar, görüşmelerin başlamasından önce alınır. Görüşmelerde öncelik hakkı olanların konuşmaları, yirmi dakikayı geçemez.

Genel Başkan için süre sınırlaması aranmaz.

Yeterlik ve son söz

MADDE 32. — Grup Genel Kurulunda, görüşülen konular üzerinde en az altı üye konuşmadan, yeterlik önergesi işleme konulmaz. Öncelikle söz hakkı olanlar, bu sayının dışındadır. Yeterlik önergesi üzerinde beşer dakikayı geçmemek üzere, lehte ve aleyhte ancak birer üyeye söz verilir.

Yeterliğin kabul edilmesiyle görüşmeler sona erer. Yeterlik önergesinin reddedilmesi halinde ikinci önerge ancak üç üye görüştüğten sonra işleme konulur.

Görüşmelerde son söz, Grup üyesindedir.

Grup Genel Kurulunda oylama biçimleri

MADDE 33. — Grup Genel Kurulunda kararlar, işaret oyu ile alınır. Ancak on üye yazılı olarak açık oy isteminde bulunursa, açık oylama yapılır.

Gizli oy, Grup üyelerinden on üyenin yazılı istemi ve Genel Kurulun kararı ile yapılır. Seçimlere ilişkin oylamalar ile

Madde 34

milletvekillerini bağlayıcı nitelikteki konulara ilişkin oylamalar, gizli oyla yapılır.

Gizli oy, Grup üyelerine verilen ve üzerinde Grup mührü taşıyan kırmızı, beyaz ve yeşil oy pusulalarından birinin kapalı oy verme yerinde zarfa konularak oy sandığına atılması biçiminde yapılır.

Grup görüşmelerinin düzeni

MADDE 34. — Grup Genel Kurulunda söz kesmek, çalışma düzenini bozmak ve kişilikle uğraşmak yasaktır. Bu ilkeye uymayan üyeye Başkanlık uyarıda bulunur.

Bir birleşimde iki kez uyarıya uğrayan Grup üyesinin o birleşimin sonuna kadar söz hakkının kaldırılmasına, Başkanlığın önerisi üzerine Genel Kurul görüşmesiz işaret oyu ile karar verebilir.

Uyarıya uğrayan Grup üyesi, açıklamada bulunmak isterse, oylamadan önce kendisine söz verilir.

Söz hakkı kaldırılan üyenin bunu gerektiren davranışlarını sürdürmesi, Grup Genel Kurulunda gürültüye neden olması, ya da Grup üyelerinden bir veya birkaçını tahkir ve tehditte bulunması durumlarında, Başkanlığın önerisi üzerine Grupça görüşmesiz olarak işaret oyu ile alınacak kararla, birleşimi terk etmeye çağırılır. Oylamaya geçilmeden önce bu üyeye, ya da adına Grubun bir başka üyesine söz verilir.

Madde 35 — 36

Grup Genel Kurulunda görüŖülemez ve karara bağlanamayacak işler

MADDE 35. — Grupta bir T.B.M.M. üyesinin yasama dokunulmazlığının ve T.B.M.M. üyesi olmayan Bakanların dokunulmazlığının kaldırılması, Başbakan veya bir Bakan hakkında T.B.M.M. Soruşturması açılması ve Başbakanın veya bir Bakanın Yüce Divanda yargılanması konularıyla ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınmaz; T.B.M.M. Başkanlığı için aday gösterilemez ve Disiplin Kurullarına gönderme işlemleriyle, Disiplin Kurulları kararları üzerinde görüşme yapılamaz, karar alınmaz.

Toplantıların gizliliği ve tutanağa bağlanması

MADDE 36. — Toplantılarda görüşmeler, ses bandı ile saptanır ve gerektiğinde bantlar tutanak biçimine dönüŖtürülür. Bantlar ve tutanaklar gizliliklerine uygun olarak saklanır. Grup Genel Kurulu ve Yönetim Kurulunda alınan kararlar, oturumu yöneten Başkan ve görevli iki Yönetim Kurulu üyesince düzenlenen bir tutanağa geçirilir. Bu tutanaklar, sıra numarasıyla dosyalanır. Gizlilik ve yayınlı ilişkin İfçyönetmelik kuralları bu dosyalar için de geçerlidir.

Grup Genel Kurulu ve Yönetim Kurulundaki görüşmeler gizlidir. Grup Genel Kurul toplantıları, Grup Başkanının veya Yönetim Kurulunun önerisi ve Genel Kurulun onayı ile basına açık yapılabilir. Gizli toplantıların ses bandı ve tutanakları, ancak Yönetim Kurulunun önerisi ve Genel Kurulun onayı ile yayınlanabilir. Bu bantlar ve tutanaklar, Grup üyele-

Madde 37 — 38

ri, partili Bakanlar ve Disiplin Kurulu Üyelerince dinlenebilir ve okunabilir. Gizli toplantılardaki konuşmalarla, kararlarla veya önergelerle ilgili olarak kamuoyuna, ancak Grup Başkanlığınca açıklama yapılabilir.

Grup Genel Kurulunda genel görüşme

MADDE 37. — Grup üyeleri, Grup Genel Kurulunda herhangi bir konu üzerinde genel görüşme açılmasını isteyebilirler.

Bu istem, üyenin Grup Başkanlığına yazılı başvurusu ile yapılır.

Bu önerge, verilmesini izleyen ilk Genel Kurul toplantısına sunulur ve bir sonraki birleşimde istemde bulunanlardan bir üyenin açıklamasından ve gerekirse Yönetim Kurulu adına bir üyenin yanıtlamasından sonra, genel görüşme açılıp açılmamasına işaret oyu ile karar verilir. Genel Kurul, genel görüşme açılmasına karar verirse, konu gündeme alınır, bir sonraki toplantıda görüşülür.

Grupta Yönetimden yazılı ve sözlü soru sorulması

MADDE 38. — Grup üyeleri, Grup çalışmaları ile ilgili olarak, Grup Yönetiminden yazılı ya da sözlü soru sorabilirler.

Yazılı sorulara, 15 gün içinde yanıt verilmesi zorunludur. Sözlü soru yanıtı, Genel Kurulda verilir. Soru Genel Kurulda okunur. İlgili görevlilerce yanıtlanır. Soru soran söz isteyebilir. Bu durumda ilgiliye yeniden söz verilir.

Madde 39

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Grup Üyelerinin Hak ve Ödevleri

T.B.M.M., Grup ve Komisyon toplantılarına katılma ve devam zorunluluğu

MADDE 39. — Her Grup üyesi, T.B.M.M. ve Grup Genel Kurulu ile seçtikleri T.B.M.M. Komisyonlarının ve bu Komisyonların partili üyelerinden kurulu Komisyon Gruplarının çalışmalarına ve Grup Yönetim Kurulunca görevlendirildikleri Grup Komisyonlarının toplantılarına katılmak zorundadır.

Grup Genel Kurulu, Yönetim Kurulunun önerisi üzerine veya doğrudan Yönetim Kurulu, Grup üyelerinin T.B.M.M. Genel Kurulunun ve Komisyonlarının belli toplantılarında bulunmalarını zorunlu kılabilir ve bu kararını uygun biçimde üyelere duyurur. Bu takdirde ilgili üye, katılması zorunlu kılınan toplantıya, haklı özür dışında katılmazlık edemez.

Üye, özürünü Grup Başkanvekillerine derhal bildirmek ve bunu yazılı olarak teyid etmekle yükümlüdür.

Yukarıda belirtilen toplantılara izinsiz ve özürsüz olarak katılmayanlar hakkında düzenli kayıt tutulur ve bu kayıtlar kendilerine yazılı olarak bildirilir. Bu kayıtlara karşı açıklanıştan sonraki 10 gün içinde yapılacak itirazlar, Yönetim Kurulunda sonuçlandırıldıktan sonra devam etmeyenlerin kesin listeleri oluşturulur.

T.B.M.M. Genel Kurulunda birlikte oturma

MADDE 40. — Parti ve Grup Yöneticileri T.B.M.M. Genel Kurulunda çabuk danışma olanağı sağlayacak bir biçimde Grup Yönetim Kurulunca ayrılan yerlerde bir arada otururlar.

İzinli ayrılma

MADDE 41. — Grup üyeleri, T.B.M.M. toplantıda iken haklı özürle üç günden fazla ayrılık halinde, Grup Başkanvekillerine bilgi verirler.

Her ne suretle olursa olsun, Ankara'dan ayrılan üyeler gittikleri yerlerin açık adreslerini, Grup Başkanvekillerine bildirmekle yükümlüdürler.

Hükümet ve Parti kademelerinde ve Gruptaki görevi nedeniyle devam zorunluluğu bulunmayanlar bu kayıtlamalara tabi değildir.

T.B.M.M. Genel Kurulunda ve Komisyonlarda Grup Disiplini

MADDE 42. — T.B.M.M. Genel Kurulunda ve Komisyonlarındaki görüşme ve oylamalarda, Grup üyeleri, Tüzük, Parti Programı, Büyük Kongrenin ve Grup Genel Kurulunun bağlayıcı nitelikteki kararları ve İçyönetmelik hükümlerine uymak, bunları desteklemek ve T.B.M.M. Genel Kurul ve Komisyonlarında yapılacak seçimlerde Grup adına gösterilecek adayların seçilmesini desteklemekle görevlidirler.

Grup adına bağlayıcı kararlar, Grup Genel Kurulunca üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alınır.

Madde 43 — 44

T.B.M.M. Genel Kurulunda söz ve oy disiplini

MADDE 43. — T.B.M.M.'deki görüşmelerde, Grup Başkanı, Başkanvekilleri ve Grup Yönetim Kurulunca sözcülük ödevi verilmiş üyelere başka, hiçbir üye Grup adına söz alamaz.

Olağanüstü zorunluk olduğu zaman, belli konularda Grup Genel Kurulu, Yönetim Kurulunun önerisi üzerine, T.B.M.M. Genel Kurulunda grup sözcülerinden başka herhangi bir üyenin konuşmasını karara bağlayabilir. Komisyon Başkan ve sözcülerinin, Bakanlar Kurulu üyelerinin ve Grup Başkan ve Başkanvekillerinin görevleri gereği yapacakları konuşmalarda bu kural uygulanmaz.

Grup üyeleri, Grup kararı varsa, oylarını bu karara uygun olarak kullanırlar. Kararın alındığı toplantıda bulunmamak ya da haberi olmamak, karara uymamanın özürü sayılmaz.

Yasa önerileri verilmesinde disiplin

MADDE 44. — Grup üyeleri, düzenledikleri yasa ve içtüzük önerilerini, T.B.M.M. Başkanlığına vermeden önce, yazılı olarak ve gerekçeye bağlayarak T.B.M.M. Grubu Başkanlığına verirler.

Kâtip üye yasa önerilerini, özel bir yazım defterine yazar.

Yasa önerileri, Grup Yönetim Kurulunda görüşülür. Kurul, öneriler için kararını en geç 15 gün içinde verir. 15 gün içinde karar verilmezse, üye önerisini T.B.M.M. Başkanlığına verebilir. Öneri uygun görülmemişse, ilgiliye yazı ile

Madde 45 — 47

bildirilir. İlgili üye, bu karara bir hafta içinde itiraz edebilir. Bu durumda, konu, ilk toplanacak Grup Genel Kurulunda görüşülür. Genel Kurulun kararı kesindir.

T.B.M.M. Genel Kurulunda önerge verilmesinde disiplin

MADDE 45. — Grup üyeleri, T.B.M.M. Genel Kurulunda görüşülen konularla ilgili önerge verebilirler. Bu önergeler, Partinin siyasal doğrultusuna ve Grubun bağlayıcı kararlarına aykırı olamaz, Grup sözcüleri, görevlendirildikleri konularda önerge verebilirler.

T.B.M.M. Genel Kurulunda yapılacak gündem dışı konuşmalarda disiplin

MADDE 46. — Grup üyeleri, T.B.M.M. Genel Kurulunda yapacakları gündem dışı konuşmaların içeriğini, Grup Başkanvekillerine bildirirler; ve varsa yazılı metnin bir suretini verirler. Grup üyesi konuşmasını, bildirdiği konu ile bağlı olarak yapmak zorunludur.

T.B.M.M. Genel Kurulunda Denetim Disiplini

MADDE 47. — Grup üyeleri, belli konularda T.B.M.M.'de Genel Görüşme veya Araştırma açılmasını isteyebilir. Bu önergeler, önce Grup Başkanlığına verilir. Grup Başkanlığı önergenin üç gün içinde T.B.M.M. Başkanlığına verilmesini sağlar. İncelemeyi gerektiren konularda bu süre 15 gün kadar uzatılabilir. Başkanlığa sunulması uygun görülmeyen önergeler en

Madde 48 — 49

geç 20 gün içinde ilgiliye bildirilir. Grup Yönetim Kurulunun bu kararına karşı Grup Genel Kuruluna itiraz edebilir. Genel Kurulun kararı kesindir.

T.B.M.M.'de verilecek gensoru önermeleri için de aynı kurallar uygulanır.

Sözlü ve yazılı soru önermeleri

MADDE 48. — T.B.M.M. verilecek soru önermeleri ile bu İcymelikte ayrıca bir hüküm konusu olmayan önermeler için, Grup üyesi Grubun Başkanvekilleriyle danışır. Başkanvekillerinin, Partiye zararlı olacağı gerekçesiyle uygun bulmaları halinde, önerge sahiplerinin, önergenin verilmesi aleyhindeki karar hakkında Grubun Genel Kuruluna itiraz hakları vardır. Başkanvekillerinin kanaati, önerge sahibine, önergenin kendilerine verilmesini takibeden bir hafta içinde yazı ile bildirilmezse, önerge T.B.M.M. Başkanlığına verilebilir. İtiraz üzerine, önerge, Grup Yönetim Kurulunda görüşüldükten sonra, hemen Grup gündemine alınır ve Grup Genel Kurulunun alacağı karara göre hareket olunur. İtiraz konusu üzerinde, Grup Genel Kurulunca yalnız taraflar dinlendikten sonra karar alınır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Grup - Hükümet İlişkileri

Hükümet kurma, Hükümete katılma

MADDE 49. — Hükümet kurmaya, Hükümete katılmaya, Hükümetten çekilmeye ya da ayrılmaya, Merkez Karar ve

Madde 50 — 51

Yönetim Kurulu ile Grup Yönetim Kurullarının ortak toplantısında karar verilir.

Partinin bir Hükümete katılma koşulları da bu toplantıda görüşülür.

Bu karardan önce Grup Genel Kurulunda konu görüşülerek, Grup Yönetim kurulunca eğilim saptaması yapılır.

Hükümet Programının Grupta görüşülmesi ve oylanması

MADDE 50. — Partili Başbakan ya da partili bakanlardan biri, Hükümet Programını T.B.M.M.'de okumadan önce Gruba sunar.

Program üzerinde görüşme açılır. Görüşmelerin tamamlanmasından sonra, Grup üyeleri oy kullanırlar. Grup üyelerinin, programı kabul etmemeleri halinde partili Başbakan ve bakanlar, T.B.M.M.'de güvenoyuna başvurmadan önce Hükümetten çekilirler. Grup, programda bazı değişiklikler yapılmasına karar verirse, Başbakan bu değişiklikleri benimsediği takdirde, hükümete o değişikliklerle güvenoyu verilmiş sayılır.

Programın kabulüne ait Grup kararı bağlayıcı karar niteliğindedir.

Karma Hükümetten birlikte çekilme

MADDE 51. — Bir karma Hükümette üye olan Grup üyeleri, Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ve Grup Yönetim Kurullarının ortak toplantısında Bakanlar Kurulundan çekilmeye çağırılmışlarsa, çekilmek zorundadırlar. Bu karardan ön-

Madde 52 — 54

ce Grupta konu görüşülerek, Grubun eğilimleri, Yönetim Kurulunca saptanır.

Hükümetin Gruptan güven istemesi

MADDE 52. — Partili Hükümetçe ya da partili Başbakan veya bakanlarca Grup Genel Kurulunda güven istenirse, ilk birleşimde görüşme yapılır.

Görüşmelerde Başbakan ve isterlerse Bakanlar da açıklamalarda bulunurlar. Grup üyeleri, görüşlerini bildirirler.

Grup üye tamsayısının salt çoğunluğuyla verilecek olumsuz karar güvensizlik doğurur.

Güvenoyu alamayan partili Hükümet, partili Başbakan, Bakanlar ya da Bakan derhal çekilmek zorundadır.

Grupta Hükümetten soru

MADDE 53. — Grup üyeleri, belli bir konu üzerinde aydınlanmak için partili bakanlardan önerge ile sözlü ya da yazılı soru sorabilirler. Soru sözlü ise, en geç onbeş gün içinde Grup Genel Kurulunda yanıtlanır. Bu konuda yapılacak görüşmelerde, sadece soru önergesi veren ile ilgili Bakan en çok ikişer kez konuşabilirler.

Yazılı sorulara en geç bir ay içinde yanıt verilmesi zorunludur.

Grupta Gensoru

MADDE 54. — Grup üyeleri, partili Bakanlar Kurulu, Başbakan ve Bakanlar için Gensoru önergesi verebilirler. İstem

Madde 55

en az 20 üyenin yazılı başvurusuyla yapılır. Bu durumda Grup Genel Kurulunun ilk birleşiminde görüşme açılır. Bu görüşmede önergeyi verenlerden biri ile Hükümet ya da partili Bakanlar adına bir Bakan veya ilgili Bakandan başkası konuşamaz. Gensoru görüşmesinin açılması konusunda oylama yapılır. Gensoru açılmasına karar verilirse önerge, Grubun iki gün sonraki birleşiminin gündemine alınır ve görüşülür. Görüşmeler sırasında partili Başbakan veya Bakanlar Kurulu ya da ilgili bir Bakanca gerekli güven oyu isteminde bulunulmamış ve yine Milletvekillerince gerekçeli güvensizlik önergeleri verilmişse, görüşmenin sonunda Grubun Gensoru istenenler hakkında güvenini bildirdiği kabul edilir ve görüşmeler kapatılır.

Gensoru görüşmelerinin sonunda kendileri için gensoru verilenler, güvenoyu isteminde bulunmuşlarsa, öncelikle bu istemler oylanır. Böyle bir istem olmamışsa, fakat Milletvekillerince güvensizlik önergeleri verilmişse bu önergeler istem sırasıyla oylanır. Bu oylamada güvensizlik, Grup üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu ile verilir.

Güven oyu alamayanlar derhal çekilmek zorundadırlar.

T.B.M.M.'de partinin katıldığı ya da kurduğu Hükümet hakkında gensoru istendiğinde konu, Grup Genel Kurulunda görüşülerek ortak tutum saptanır.

Grupta genel görüşme

MADDE 55. — Grup üyeleri, belli bir konuda Grup Genel Kurulunda Hükümetle ilgili genel görüşme açılmasını is-

Madde 56

teyebilirler. Bu istem Grubun bir sonraki birleşiminin gündemine alınır.

Genel görüşme açılıp açılmaması, önerge verenlerden birinin ve Hükümet adına bir Bakanın konuşmasından sonra yapılacak oylama ile belirlenir.

Önergenin kabulünde, genel görüşme Genel Kurulun bir sonraki birleşiminin gündemine alınır. İlgili Bakanın isteği ve Genel Kurulun kararıyla, genel görüşmeye derhal başlanılabilir. Genel görüşmede ilgili Bakanların bulunması zorunludur.

İkinci toplantıda ilgili Bakanlar bulunmasa dahi genel görüşmeye başlanır.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Dış İlişkilerle görevli Grup üyelerinin seçimi

MADDE 56. — T.B.M.M. dış ilişkilerinin düzenlenmesine ilişkin mevzuat gereği olarak, uluslararası kuruluşlara katılmak üzere adaylıklarını koymak isteyen üyeler arasından, dil bilgisi ve konuyla ilgisi ve genel olarak yasanın veya yasaya ilişkin yönetmeliğin öngördüğü nitelikler bakımından adaylıkları uygun bulunanlar, Grup Başkanının başkanlığında toplanacak Grup Yönetim Kurulu toplantısında belirlenir.

Grup Başkanının önerisi ve Grubun uygun görmesi üzerine, bazı uluslararası kuruluşlara seçilecek Grup üyelerinin

Madde 57

görev süreleri beş yılı ve üyenin T.B.M.M.'deki görev süresini aşmamak koşuluyla, uzatılabilir.

Çalışma grupları

MADDE 57. — T.B.M.M. komisyonlarına seçilen Grup üyeleri, o komisyonun Halkçı Parti Grubunu teşkil ederler. Komisyonun Halkçı Partili başkanvekili yoksa sözcüsü, yoksa kâtibi bu komisyon grubunun başkanıdır. Aksi halde, Komisyon Grubu, Başkanını kendi üyeleri arasından seçer. Komisyon grupları, komisyon çalışmalarında, gerekiyorsa, Grup üyelerinin beraber hareket etmelerini sağlayıcı tedbirleri alırlar.

Komisyon grupları, aynı zamanda, Grup içi uzmanlık komisyonlarıdır. Grubun uzmanlık komisyonları, T.B.M.M.'de aynı konularla uğraşan komisyonlardaki partili üyelerden kurulur.

Grup Genel Kurulu, Grup Yönetim Kurulunun önerisi üzerine, iki yıl için yukarıda sözü geçen uzmanlık komisyonları dışında, toplumumuzun önemli nitelikteki sürekli ve geçici sorunları konularında özel çalışma grupları da kurar. Grup üyeleri de kurulmasını yararlı gördükleri özel çalışma gruplarını, Grup Yönetim Kuruluna önerebilirler. Bu önerilerinin reddedilmesi halinde öneri sahibi direnirse, önerisi Genel Kurulda karara bağlanır.

Madde 58 — 60

Araştırma birimleri

MADDE 58. — Grup Yönetim Kurulu, Partinin Araştırma ve Yayın Bürosundan ve uzmanlarından yararlanır. Gerekli görüldüğünde Grup Yönetim Kurulu, ayrıca araştırma birimleri kurabilir. Bu birimlerde ücretli uzmanlar ve personel çalıştırılabilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Parasal Konular

Bütçe

MADDE 59. — Yıllık bütçe, her yasama yılı başında Grup Yönetim Kurulunca hazırlanarak Grup Genel Kuruluna sunulur. Bütçe taslağını sayman üye düzenler.

Ödenti ve ödemeler

MADDE 60. — Grup üyeleri, Grubun yönetim, araştırma ve yayın giderlerini karşılamak ve Genel Merkez çalışmalarına katkıda bulunmak üzere 3 ayda bir ödenti verirler.

Ödentinin miktarı ve dağılımı Grup kararı ile belirlenir ve yıllık bütçede gösterilir. Bu ödentinin, milletvekillerinin ödenek ve yolluklarından kesilmesi Grup Yönetim Kurulunun kararıyle istenebilir.

Madde 61 — 63

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

Açıklık olmayan konular

MADDE 61. — Bu İçyönetmelikte açıklık bulunmayan ya da düzenlenmemiş olan konularda, Siyasî Partiler Kanunu, T.B.M.M. İçtüzüğü ve Parti Tüzüğü uygulanır.

Bu İçyönetmelik, ancak Grup Genel Kurulunca değiştirilebilir. Değişiklik önerileri Grup üyeleri ve Grup Yönetim Kurulunca verilebilir.

Değişiklik önergesi, Grup Yönetim Kurulunda incelenir ve bu konudaki Yönetim Kurulu raporu, Grup Genel Kurulunda görüşülür ve karara bağlanır.

Değişiklikler hakkında da birinci fıkra hükmü uygulanır.

Yürürlüğe giriş

MADDE 62. — Bu İçyönetmelik, T.B.M.M. Halkçı Parti Grubunca kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 63. — Bu İçyönetmelik, T.B.M.M. Halkçı Parti Grubunca yürütülür.

KAVRAM DİZİNİ

Araştırma Birimleri	Madde 58
Bağlayıcı Karar	Madde 42
Başkanlık Divanı	Madde 19
Birlikte Oturma	Madde 40
Bütçe	Madde 59
Çalışma Grupları	Madde 57
Denetçiler	Madde 10
Devam Zorunluluğu	Madde 39
Disiplin	
Kurulu	Madde 11
Cezaları	Madde 13
T.B.M.M. Dışında	Madde 14
Usulü	Madde 15
Genel Görüşme	
Grupta	Madde 37
Hükümetle İlgili	Madde 55
Görüşülemeyecek İşler	Madde 35
Görüşmelerin Düzeni	Madde 34
Gündem	Madde 24
Gündem Dışı Konuşma	
Grupta	Madde 26
T.B.M.M.'de	Madde 46

Grup Başkanlığı	Madde 5
Grup Başkanvekilleri	Madde 6
Hükümet Programı	Madde 50
Hükümetin Gruptan Güven İstemi	Madde 52
İzin	Madde 41
Konuşmaların Süresi	Madde 31
Oylama Biçimleri	Madde 33
Ödentiler	Madde 60
Seçimler	
Ortak Kurallar	Madde 16
T.B.M.M. Başkanlık Divanı Üyeleri	Madde 17
Yönetim Kurulu Üyeleri	Madde 18
Denetçiler	Madde 18
Disiplin Kurulu Üyeleri	Madde 18
Soru	
Grupta Yönetimden	Madde 38
Grupta Hükümetten	Madde 53
T.B.M.M.'de	Madde 48
Söz ve Oy Serbestliği	
Genel Olarak	Madde 4
Genel Kurulda	Madde 29
Söz Alma	
Grupta	Madde 30
T.B.M.M.'de	Madde 43

Sözcüklik	Madde 6
Toplantılar	
Olağan	Madde 21
Olağanüstü	Madde 22
Çağrısız	Madde 23
Gizliliği	Madde 36
Toplantı ve Karar Yetersayısı	
Genel Olarak	Madde 25
Genel Kurul	Madde 16
Yönetim Kurulu	Madde 9
Disiplin Kurulu	Madde 12
Toplantılara Oy Hakkı Olmaksızın Katılma T.B.M.M.'de	Madde 20
Önerge Verilmesi	Madde 45
Kanun Teklifi Verilmesi	Madde 44
Usul	Madde 28
Üyelerin Yükümlülüğü	Madde 42
Yeterlik Önergesi	Madde 32
Yönetim Kurulu	Madde 7
Yönetim Kurulu Görevleri	Madde 8
Yönetmelikte Hüküm Bulunmaması	Madde 61
Yurt Dışı Görev	Madde 56

İÇİNDEKİLER

Madde Sayfa

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kuruluş, Organlar

Amaç	1	7
Kuruluş	2	7
Yetki	3	7
Grupta ve T.B.M.M. Genel Kurulunda söz ve oy serbestliği	4	8
Grup Başkanlığı	6	8
Grup Başkanvekilleri	6	8
Grup Yönetim Kurulu	7	9
Grup Yönetim Kurulunun Görevleri	8	10
Grup Yönetim Kurulunun Toplantı ve Karar Yetersayısı	9	11
Denetçiler	10	11
Grup Disiplin Kurulu	11	11
Başvurma ve Toplantı	12	12
Disiplin Cezaları	13	12
T.B.M.M. Dışındaki Disiplin	14	13
Usul	15	13

İKİNCİ BÖLÜM

Seçimlerle İlgili Ortak Hükümler

Seçimlerde Ortak Kurallar	16	14
T.B.M.M. Başkanlık Divanı Üyeleri Aday Seçimi	17	15

Grup Yönetim Kurulu, Denetçi ve Grup Disiplin Kurulu Seçimi	18	16
---	----	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Grup Genel Kurulunun Çalışma Biçimi

Grup Genel Kurulunda Başkanlık Divanı	19	16
Grup Toplantılarına Katılabilecekler	20	16
Olağan Toplantılar	21	17
Olağanüstü Toplantılar	22	17
Çağrısız Grup Toplantısı	23	18
Grup Genel Kurulunda Gündem ve Sonuçlandırılması	24	18
Toplantı ve Karar Yetersayısı	25	19
Geçen Tutanak ve Gündem Dışı Konuşmalar	26	19
Genel Başkanın Sunuşu ile İlgili Özel Görüşme	27	20
Usulle İlgili Söz İstemi	28	20
Grup Genel Kurulunda Söz Serbestliği	29	21
Söz Alma ve Öncelik	30	21
Konuşma Süresi	31	22
Yeterlik ve Son Söz	32	22
Grup Genel Kurulunda Oylama Biçimleri	33	22
Grup Görüşmelerinin Düzeni	34	23
Grup Genel Kurulunda Görüşülmeyecek ve Karara Bağlanamayacak İşler	35	24
Toplantının Gizliliği ve Tutanağa Bağlanması	36	24
Grup Genel Kurulunda Genel Görüşme	37	25

	Madde	Sayfa
Grupta Yönetimden Yazılı ve Sözlü Soru Sorulması	38	25

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Grup Üyelerinin Hak ve Ödevleri

T.B.M.M., Grup ve Komisyon Toplantılarına Katılma ve Devam Zorunluluğu	39	26
T.B.M.M. Genel Kurulunda Birlikte Oturma İzinli Ayrılma	40	27
T.B.M.M. Genel Kurulunda ve Komisyonlarda Grup Disiplini	41	27
T.B.M.M. Genel Kurulunda Söz ve Oy Disiplini	42	27
T.B.M.M. Genel Kurulunda Söz ve Oy Disiplini	43	28
Yasa Önerileri Verilmesinde Disiplin	44	28
T.B.M.M. Genel Kurulunda Önerge Verilmesinde Disiplin	45	29
T.B.M.M. Genel Kurulunda Yapılacak Gündem Dışı Konuşmalarda Disiplin	46	29
T.B.M.M. Genel Kurulunda Denetim Disiplini	47	29
Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	48	30

BEŞİNCİ BÖLÜM

Grup - Hükümet İlişkileri

Hükümet Kurma, Hükümete Katılma	49	30
Hükümet Programının Grupta Görüşülmesi ve Oylanması	50	31

	Madde	Sayfa
Karma Hükümetten Birlikte Çekilme	51	31
Hükümetin Gruptan Güvenoyu İstemesi	52	32
Grupta Hükümetten Soru	53	32
Grupta Gensoru	54	32
Grupta Genel Görüşme	55	33

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Dış İlişkilerle Görevli Grup Üyelerinin Seçimi	56	34
Çalışma Grupları	57	35
Araştırma Birimleri	58	36

YEDİNCİ BÖLÜM

Parasal Konular

Bütçe	59	36
Ödenti ve Ödemeler	60	36

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

Açıklık Olmayan Konular	61	37
Yürürlüğe Giriş	62	37
Yürütme	63	37